

DD KULTUR

Flygplats backar om nakenmålning

PUDEL Tidigare i veckan rapporterades det att flygplatsen i Edinburgh täckt över en affisch av Picassomålningen "Naken kvinna i röd fätölj" efter klagomål från resenärer. Museet

vars utställning affischen gjorde reklam för kallade det "bisarrt", och nu har flygplatsen ändrat sig. Affischen får hänga kvar, utan det vita skyнке som täckt över den. (TT Spektra)

■ Decennier av väpnad konflikt i kombination med ett djupt konservativt samhälle utgör ingen tacksam grogrund för subkulturer. Men i Afghanistans huvudstad Kabul har en liten grupp gatukonstnärer börjat ta försiktiga steg mot att erövra en plats i det – tungt militariserade – offentliga rummet.

Shamsia Hassani är kvinna, vilket gör steget ännu längre. Hennes konst är politisk. Men kanske inte på det sätt västerlänningar tycks önska att den skulle vara.

Offentlig konst mot alla odds

■ – Alla tror jämt att jag är en student eftersom jag är så ung, men jag tog examen för två år sedan, säger Shamsia Hassani när hon tar emot i entrén till konstfakulteten på Kabul University.

Hon är 24 år gammal och har sedan sin examen försörjt sig på att undervisa i teckning och modernistisk skulptur. På fritiden är hon samtidigt en del av en liten grupp konstnärer som formerats kring sitt intresse för gatukonst och genom sprejfärg försöker introducera uttrycket i den afghanska huvudstaden.

Det är inget dubbelliv. Graffiti och gatukonst är någonting främmande, men inte någonting kontroversiellt.

– **Kanske börjar** jag undervisa i graffiti till hösten, säger Shamsia Hassani. Det har inte funnits i Afghanistan så länge, så det finns ingenstans man kan lära sig. Fakulteten är positiv, men materialet är ett problem. Det är dyrt för studenterna.

Att landets största universitet tycks vara villigt att erbjuda undervisning i ett uttryck som i praktiken är en organiserad form av egenmäktigt förfarande kan sett genom svenska nolltoleransglasögon tyckas radikalt. Men även det

offentliga Sverige bemötte en gång i tiden, på det fjärran 80-talet, graffiti med försiktig nyfikenhet. Och i ett Afghanistan där begreppet är nära nog helt okänt har inga negativa associationer hunnit etableras.

Kanske skulle det svenska myndigheter kallar skadegörelse också anses vara ett mindre problem i ett land som härjats av 30 års krig. I Sverige visar folkvalda gärna sin goda vilja genom att kräva strängare straff eller snabbare klottersanering. I Afghanistan demonstreras politisk handlingskraft snarare genom att antingen bomba talibanerna eller förolämpa amerikanerna. Eller, för den delen, genom att – som president Hamid Karzai nyligen – offentligt slå fast kvinnans underordnade värde och ställning i samhällslivet.

Det är detta, erfarenheten att vara i kvinna i världens för kvinnor farligaste land, Shamsia Hassani vill skildra i sin gatukonst. Det motiv hon sprejar på Kabuls väggar är just kvinnor, iklädda heltäckande slöjor.

– Jag gillar att måla kvinnor i burka. Ibland ändrar jag formen på dem så att de blir väldigt abstrakta, jag vill säga att

kvinnor i den moderna världen inte bara kan ha en form.

Hennes graffiti är uttalat politisk. Men har inte nödvändigtvis den innebörd västerländska utolkare vill tillskriva den. Det har flera gånger påståtts att burkorna i Shamsia Hassanis bilder symboliserar det fängelse kvinnoförtrycket utgör. Det stämmer inte alls, förklarar hon, inte utan viss irritation.

– Jag vill förändra den bild Väst har av burkan. Det är inte en bur, om kvinnorna själva är bekväma med den så är det okej. Vi har många andra stora problem. Om vi kan lösa dem först så kan vi tala om burkan sedan.

Den blå burkan har fungerat som ett rött skyнке för många av den västerländska civilisationens självutnämnda riddare. Såväl Frankrikes regering, genom lagstiftning, som Sverigedemokraterna, genom krig i kommentarsfälten, har dragit ut i strid mot den. Burkan har varit den skärningspunkt där kulturchauvinism och universalistisk rättighetsretorik kunnat mötas.

Och även om man inte bekänner sig till någon av dessa strömningar är inte helt enkelt att diskutera frågan med Shamsia Has-

Shamsia Hassani och en av hennes burkaklädda kvinnor.

sani utan att bli provocerad. Menar hon verkligen att burkan är ett fritt val, att den genomsnittliga afghanska kvinnan kan slänga den utan att förvänta sig konsekvenser?

Det undvikande svaret säger mycket.

– Vi måste röra oss framåt långsamt för att inte få en reaktion.

Kanske låter sig västerlänningar med Delacroix "Friheten på barrikaderna" som referenspunkt inte lika lätt förtrollas av den reformistiska konsten som av den revolutionära. Men det säger förmodligen mer om den kontext som format ens förväntningshorisont än om hur

radikal även den pragmatiskt orienterade kvinnokampen är i det sammanhang där Shamsia Hassani lever och sprejar.

Bredvid en kvinna som slagit sig ned på en trappa har Shamsia Hassani sprejat en strof ur en dikt: "Vattnet kan återvända till en uttorkad flod, men då är fiskarna redan döda."

De kromfärgade raderna syftar på kriget, och blänker när solen skiner igenom de hål granater slagit i väggarna på Russian Culture Centre, en modernistisk och grundligt sönderbombad byggnad som Sovjetunionen lät

"Vanligtvis arbetar jag i slutna utrymmen, för det är farligt att vara ute på nätterna"

bygga för att manifesteras vänskapen med det land det då ockuperade.

– Vanligtvis arbetar jag i slutna utrymmen, för det är farligt att vara ute på nätterna, säger Shamsia Hassani. Jag vet inte vad som skulle hända om jag blev tagen. Alla frågar det, men jag vet inte. Jag börjar i slutna rum och arbetar mig utåt.

Först maten sedan moralen

DIREKT AKTION Den ekonomiska krisen är inte bara någonting som utspelar sig på börsen och på tidningarnas nyhetsidor. I Andalusien, en av Spani-

ens hårdast drabbade provinser, känns den ända in i magen. Människor är helt enkelt hungriga.

I staden Marinaleda ansåg

den radikala fackföreningen SAT att nedskärningarna gått för långt och tog saken i egna händer. Anförda av borgmästaren, tillika fackmedlemmen Ju-

an Manuel Sánchez Gordillo besökte 400 fackliga aktivister två lokala stormarknader för att helt enkelt ta det nöden krävde.

För Kommunalarbetaren be-

rättar SAT:s generalsekreterare Diego Cañamero om bytet:

– Bara basvaror. Inte choklad eller efterrätter.

FOTO: CHRISTOFFER HJALMARSSON

Vännen och graffitimålaren Qasem Foushanji har vid ett par tillfällen utmanat ödet och färglagt fasader i centrala Kabul. Shamsia Hassani bedömer det som omöjligt i dagsläget, men hon längtar efter att följa hans exempel.

– Jag målar vid sidan om, olja på duk, och ibland ställer jag ut. Alla kan inte gå på konstutställningar, men graffitti på gatan kan alla se. Utställningen kanske bara hänger en kort tid, men graffittin kan vara kvar länge.

Det har varit svårt inte bara för subkulturen; utan för kulturen över huvud taget, att blomstra under

tre decennier av krig. Talibanerna förbjöd förutom teckningar föreställande ansikten även musik, film, tv, teater, sällskapsspel och drakflygning, och sedan den amerikanska invasionen har de allra flesta tvingats prioritera de världsliga behoven före de själsliga.

Men nu har ett liten subkulturell scen börjat spira i Kabul. Hårdrockare, skejtare och indiepoppare samlas och ordnar spelningar i någon av stadens många övergivna ruiner.

Graffitin är ännu rudimentär. Shamsia och Qasem är Kabuls enda riktiga gatukonstnärer. Sång-

aren i lokala metalbandet District Unknown har förvisso också börjat intressera sig för graffiti. Han skriver namnet på sitt favoritband, svenska Opeth.

Graffitimålaren och universitetsläraren Shamsia Hassani hoppas dock på en kedjeeffekt.

– Om jag undervisar tio studenter kan de måla varsin vägg, då kan det gå snabbt. Jag vill att graffittin ska fortsätta att växa, jag har inte haft möjligheten att se människors reaktioner på mina målningar ännu.

Ivar Andersen
ivar.andersen@daladem.se

Vännen Qasem är man och har andra möjligheter än Shamsia att röra sig utomhus på nätterna. Ett par gånger har han målat fasader i centrala Kabul.

FOTO: CHRISTOFFER HJALMARSSON

Russian Culture Centre, den modernistiska byggnad Sovjetunionen lät bygga för att markera vänskapen med det Afghanistan landet då ockuperande.

FOTO: CHRISTOFFER HJALMARSSON

En okänd konstnär har sprejat krigskritiska budskap i ett av huvudsadens många sönderbombade hus.

FOTO: CHRISTOFFER HJALMARSSON